

GYŐR SZAB. KIR. VÁROS
ÖNÁLLÓ
FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLÁJÁNAK
NEGYEDIK
J E L E N T É S E.

1900—1901. ISKOLAI ÉV.

KÖZLI:

MATAVOVSZKY BÉLA
IGAZGATÓ.

GYŐR, 1901.
„PANNONIA” KÖNYVNYOMDA NYOMÁSA.

I.

Igazgatói jelentés az 1900—1901. iskolai évről.

Általános viszonyok. Az elmúlt iskolai év munkásságát általánosságban azzal jellemezhetjük, hogy minden a rendes mederben folyt le. A tanári testület, mely már a múlt iskolai évben teljes volt, mindenkép beleilleszkedett az iskola szelleme által megkívánt munkakörbe, arra való igyekezettel, hogy az intézet megvalósítsa azon kulturális *célt, mely létének városunkban biztos alapot ad.*

Intézetünk működésének megfigyelésére a felső keresk. isk. kir. főigazgatója, *dr. Schack Béla*, több ízben időzött Győrött. Így első ízben szept. 17., 18. és 19. napján. Ekkor tartottuk a pótérettségi vizsgálatot, midőn négy jelölt teljes vizsgálatot tett, heten pedig javító vizsgálatra jelentkeztek.

A teljes vizsgálatra jelentkezett jelöltek közül megfelelt egy, hárman pedig, két-két tárgyból, decemberben teendő pótvizsgálatra lettek utasítva.

A szeptemberi érettségi vizsgálaton érettnak nyilvánított hét, a decz. 19-én megtartott javító vizsgálaton pedig négy tanuló.

Ennek kapcsán nem tartjuk érdektelennek annak felemlítését, hogy végzett tanulóink, részben a maguk erejéből, részben az igazgatóság segélyével, miként lettek elhelyezve, illetőleg hol találtak alkalmazásra.

A rendelkezésünkre álló adatok szerint a következő összeállítás tünteti fel végzett tanulóink mostani alkalmazását :

1. Áldor Kálmán, Magyar Waggon- és Gépgyár, Győr.
1. Blau Mór, Győri Szeszgyár- és Finomító-Részvénytársaság.
3. Brenner Miksa, Schmidl János, cukorkagyár, Győr.
4. Csapó Pál, Pozsonyi II. ker. Takarékpénztár.
5. Deutsch Albert, Gazdasági gyak., Slebina-pusztá, Barcs mellett.

6. Diamant Rezső, Back Bernát Fiai gőzmalom, Szeged.
7. Fábián Sándor, Budapesti VII. ker. Polg. Kölcs.-Segélyző-Egylet.
8. Fürst Rudolf, Magy. Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank, Fiume.
9. Gerebényi Jenő, Győri I. Takarékpénztár.
10. Gold Gyula, Popper és Latzkó, bankház, Budapest.
11. Just Ernő, Schlesinger Herman Fiai, eczetgyár, Győr.
12. Karácsonyi Tivadar, Magyar Waggon- és Gépgyár, Győr.
13. Kohn Imre, Haar Ignác és Tsa, bornagykereskedés, Bpest.
14. Kohn Jakab, Schneider J. Export-haus, Brünn.
15. Kovács Gyula, Magyar Waggon- és Gépgyár, Győr.
16. Krausz Gyula, „ „ „ „ „
17. Kuffler Dezső, gazdasági gyakornok, Ságh, Győr m.
18. Kurczmann János, Korona-Hitelszövetkezet, Komárom.
19. Lamos Zoltán, segéd-jegyző, Vága.
20. Leitner István, Győrvárosi számtiszt.
21. Madarász Sándor, gazdasági gyakornok, P.-Miske.
22. Meller Ignác, üzletvezető, Meller bőrkereskedés, Győr.
23. Neumann Rezső, Walser-féle gépgyár r.-t. Budapest.
24. Németh Ferencz, Első M. Ált. Bizt. r.-t. Győr.
25. Reichenfeld M., Brunner J. és Tsa, E. M. kov. fémáru-gyár, Bpest.
26. Róna Oszkár, M. Ált. Hitelbank, Budapest.
27. Salczer Ignác, Schlesinger és Podwinetz cég, Győr.
28. Salczer Lipót, Magyar Waggon- és Gépgyár, Győr.
29. Spitzer Samu, Nicholson-féle gépgyár r.-t. Budapest.
30. Stern Soma, Singer és Leinsdörfer, fakereskedés, Párkány.
31. Sternberg Dezső, Nemzeti Balesetbiztosító-Társ. Győr.
32. Szalczer József, Schlesinger H. és Fiai eczetgyára, Győr.
33. Temesváry Ödön, San Pietro All'Orto bank, Milano.
34. Weisz Oszkár, Rothkostelitzer & Erlacher Spinnerei u. Weberei, Bécs.
35. Winter Miksa, Szolnoki műmalom r. t. fióktelepe, Putnok.
36. Wolf Izsó, Hazai pamutszövő- és fonógyár r.-t. Dugaresa, Bécs.

Ezen adatok elég meggyőzően beszélnek arról, hogy hazánkban a közgazdasági élet képzett munkásaira nagy szükség van és különös örömmel konstatáljuk azt, hogy a mult évben végzett tanulóság — hisszük, hogy a jövőben is így lesz — nem téveszti szem elől az iskola rendeltetését és képzettségének megfelelő állások után fog törekedni.

Az igazgatóság az idén érettnak nyilvánított tanulók érdekében, ill. elhelyezésére nézve is megtette a kellő lépéseket és hisszük, hogy annak is meg lesz a kívánt sikere.

De különösen megnyugtatók reánk azon nyilatkozatok, melyeket tanulóink alkalmazhatóságára és szakértelmére nézve az érdekelt vállalatoktól és czégektől kaptunk, mert az ezekből meritett tanulság a mellett szól, hogy az az irány, melyet követünk : helyes.

Rajta is leszünk mindenkor, hogy intézetünkben szakképzett, exakt munkához szokott, tartalmas erőket kapjon a hazai kereskedelem !

Miként már említettük, a felső keresk. isk. kir. főigazgatóját többször, ill. ötször volt szerencsénk falaink között üdvözölni és látogatásai három ízben az iskola belső életének megfigyelését czélozták.

Ezen alkalmakkor főigazgatónk valamennyi osztályban több tanítási órán volt jelen és tudomást szerzett ugy a tanítás menetéről, mint annak eredményéről.

Látogatásai alkalmával tett észrevételei is arról tanuskodnak, hogy az intézet tanári kara feladata magaslatán áll és egész erejét az iskola szakszerű fejlesztésének és a tanítás sikerességének szenteli.

Az iskola életének megfigyelésére a gondnokság tagjai is több ízben felkeresték intézetünket és a tanítási órákon megjelenvén, személyesen is meggyőződést szereztek iskolánk működésének intenzitásáról és irányáról.

Intézetünk életében, a lefolyt iskolai év alatt, különösen fontos mozzanatként emelkedik ki azon vállalkozásunk, hogy az orsz. ifj. tornaversenyen 25 tanulóval és ezek között 16 versenyzővel megjelentünk.

Az aggodalom egy bizonyos nemével néztünk ezen vállalkozás sikere elé, mert hiszen intézetünk új, a tornatanítás, melyet ugyan elejétől kezdve kultiváltunk, csak a folyó iskolai évben nyert egész szilárd alapot azzal, hogy tornatermünk a modern követelményeknek megfelelően fel lett szerelve.

Az idő rövidségét, mely alatt a felszerelt tornaterem rendelkezésünkre állott, igyekeztünk pótolni tanulóinknak ez irányban megnyilatkozott nagy ambíciójával, melynek élénk táplálékot adott *dr. Vajda Emil* int. tornatanár fáradtságot nem kimélő buzgósága.

Daczára ennek, inkább az ügy iránt való jóakaratot kívántuk megjelenésünkkel demonstrálni és bizalmat, lelkesedést akartunk haza hozni, hogy ifjuságunk az orsz. ifj. tornaversenyen felkeltett ambíciókkal lásson jövőre hozzá a rendszeres testedzés szükségességének meggyőződésévé vált kultiválásához.

Bár ezekkel az intenciókkal, de mégis nagy örömmel és reménykedéssel vettünk részt a tornaversenyen, mert hitünk és meggyőződésünk, hogy közoktatási kormányzatunk fennkölt lelke vezetője a

egészségét és épségét óvják meg, ha ebben az irányban nem takarékoskodnak, hanem az amugy is meghozott áldozatokat tetézik azzal, az aránylag csekély költséggel, melyet az új könyvek beszerzése okoz.

Iskolai ünnepélyek. 1900. nov. 19-én, boldogult Erzsébet királyné megszentelt emlékezetének kegyeletes ápolására gyászünnepélyt tartottunk, melyen az igazgató megnyitó szavai után dr. *Nógrády* Jenő int. rendes tanár mondott alkalomszerű beszédet. E beszéden kívül *Szávay* Gyulának „Erzsébet álma” című szép költeményét szavalta el *Vári* Kálmán felső oszt. tanuló és dr. *Nógrády* Jenő ezen alkalomra írt „Erzsébet” című sikerült költeményét *Steczina* Lajos középső oszt. tanuló.

Majd április 11-ike gyűjtött bennünket össze, hogy az 1848-ki törvények szentesítésének és az abból fakadt vívmányoknak emlékeztetere hazafias ünnepet tartsunk. Megfelelő szavakat keretében dr. *Nógrády* Jenő int. tanár méltatta a nap jelentőségét és az 1848-iki törvényeket, illetőleg azok horderejét.

Más ünnepségeink az ifj. Önképző-kör rendezésében folytak le és ezekre nézve utalunk ezen jelentésnek erre vonatkozó (lásd 45. l.) részére.

Rendkívüli tárgyak. Ezen a czimen megemlítenők a kötelező jelleggel tanított torna és játék, a német társalgás gyakorlata és facultativ jelleggel a gyorsírás. A tornát és a játékot, a hatósági orvos bizonyítványa alapján felmentett tanulókon kívül, az intézetnek valamennyi tanulója gyakorolta. A gyorsírára, melyet a kezdők és haladók csoportjában tanult el az ifjuság, beiratkozott 52 tanuló, ezek közül 19 a haladók, 33 a kezdők csoportjába. Részletesebben lásd 41. lapon.

Jövőre megakarjuk még a rendkívüli tárgyak körül honosítani a gépirást, a vegytani gyakorlatokat, az angol nyelvet és valamely keleti nyelvnek a tanítását, különös tekintettel a kelet felé irányuló kereskedelemre.

Tervbe vettük ezen kívül, az intézet magvát képező felső keresk. iskola mellett, specialis cursusok felállítását is, melyeknek részletes tervezete és azok felállításának módozatai még nem érettek a közlésre, már azért sem, mert ezen cursusok létesítésének kérdése a vallás- és közokt. m. kir. miniszteriumot most foglalkoztatja.

Könyvtárak és szertárak. A folyó iskolai évre megállapított, ill. Győr szab. kir. város törvényhatósági bizottságának közgyűlése által elfogadott költségvetésünk, a könyvtárak és szertárak szükségleteinek folytatólagos kiegészítéséről 5792 K-val gondoskodott, mely

összegeből a tanári könyvtár számára 600 K, az ifjúsági könyvtárra pedig 360 K, az összeg többi része pedig a vegytani, áruismereti, természettani szertárak, illetőleg a tornaterem felszerelésének kiegészítésére jutott.

Ezen összegeből a tanári könyvtár 53 művel, ill. 65 kötettel, az ifjúsági könyvtár pedig 93 művel, ill. 208 kötettel szaporodott. Az említett összeg legnagyobb része a vegytani és áruismereti szertár szükségletét szaporította, mert ezen szertárak számára 995 drb új eszköz és 126 különböző új vegyszer lett beszerezve, mely beszerzések pénzbeli értéke 2906 K-ra rug. A beszerzett eszközök részletes felsorolását akkorra tartjuk fenn magunknak, midőn intézetünk felszerelését már teljesnek mondhatjuk, most csak az idén beszerzett legfontosabb tárgyakat akarjuk megemlíteni.

Ezek :

- 1 drb Muencke-féle szivattyu,
- 1 „ Hoffmann-féle eudiometer,
- 1 „ platina tégely,
- 1 „ „ csésze,
- 1 „ vetítő készülék, 125 drb képpel,
- 1 „ gasometer,
- 3 „ Seitz-féle microscop,

3 szekrényben a legfontosabb microscopiai készítmények gyűjteménye, különös tekintettel az áruismeret anyagára,

- 1 drb állványos nagyító (praep. microscop),
- 1 „ Sartorius-féle analitikai mérleg,
- 1 „ vízdest. készülék,
- 1 „ Browing-féle spectral-készülék,
- 1 „ Soxleth-féle zsírmeghatározó készülék,
- 1 „ Rüdorf-féle szénsavmeghatározó készülék,
- 1 „ normal hőmérő,
- 1 „ Rammelsberg-féle titráló készülék,

62 „ fali tábla, a legfontosabb kulturnövények, az áruismeret tanításához.

Ezek mellett ki lettek egészítve azon eszközök, melyek az iskolai kísérletezés közben, illetőleg az intézet laboratoriumára bízott vegyelemzések végzésénél szükségesek.

A physikai szertár szükségleteinek kiegészítésére 422.40 K lett fordítva, mely összegeből egy légszivattyu, a szükséges mellékkészülékekkel, egy Wimhurst-féle vill. gép, egy Hartmann és Braun-féle galvanometer és egy aneroid barometer lettek beszerezve.

A tornaterem felszerelése 79 darabbal, 778.58 K értékben lett kiegészítve. A beszerzett tárgyak közül megemlítendő 1 drb párnázott tornaló, 1 drb ugyanilyen bakk, 1 drb korlát, 1 drb vas nyújtó, 50 drb fabuzogány, 2 drb ugró-szőnyeg.

Ezek mellett megindítottuk egy létesítendő minta-iroda felszerelését is, beszerezvén egy Remington-féle írógépet, egy Edison-féle mimeographot, 586.80 K értékben, egy másoló prést és hasonló tárgyakat.

Adományok. A Magyar Ipar- és Kereskedelmi Bank az idén is kegyes volt 320 K-át oly czímen a Gondnoksághoz eljuttatni, hogy abból a győri Keresk. és iparkamara elhatározása szerint két tanuló tandija fedeztessék. A kamara erre vonatkozó elhatározását l. 13. lapon.

A magunk részéről ugy az idej, mint eddigi adományaiért újból hálás köszönetet mondunk a Magyar Ipar- és Keresk. Banknak és abban a reménységben élünk, hogy ezen segítséget ezután sem fogja megvonni tanítványainktól, módot nyújtván így, hogy két szorgalmas tanulóink a tandíj-fizetés súlyos gondjaitól felmentessék.

Hálás köszönettel kell megemlékeznünk a Singer és Wolfner-czég, a Lampel R. czég, a Franklin-társulat, az Athenaeum és Klökner P. czég könyvkiadó vállalatainak azon áldozatkészségéről, melylyel hozzájuk intézett kérésünknek megfeleltek és lehetővé tették, hogy néhány szegénysorsu tanulót ingyen láthattunk el tankönyvekkel.

Lerovandó köszönettel tartozunk, a mi tavalyi Értesítőnkéből tévedésből kimaradt, *dr. Németh Antal* kir. tanácsos, tank. főigazgatónak, hogy tanári könyvtárunkat 12 kötetten és *dr. Németh Károly* h. köz- és váltó ügyvéd, intézeti tanárnak, aki szintén 76 kötetten volt szíves tanári könyvtárunkat gazdagítani.

Wottitz Gusztáv szesz- és waggon-gyári igazgató természettani szertárunk gyarapításához volt szíves hozzájárulni 1 drb accumulátorral, 4 drb Lechlanche-féle elemmel és 1 drb vill. izzólámpával.

Ugyancsak a phys. szertárt gyarapította *Heberling Lajos* alsó oszt. tanuló több vill. készülékkel.

Az áruismereti szertárt gyarapította a Stirling-féle szappan- és vegyészeti gyár, ill. köleshántoló készítményeiből adományozott 20 drb tárgygyal és a Fiumei Kőolajfinomító-gyár r.-t. készítményeinek 12 drbból összeállított gyűjteményével.

Fogadják adományaikért e helyen is és újból hálás köszönetünket.

A gondnokság rendes időközben tartott üléseiben a megszo-
kott buzgósággal intézte az iskola szellemi és anyagi ügyeit, de figye-

lemmel kísérte tagjai által az intézet belső életét is; különösen pedig a tanítás menetét és annak eredményét, úgy az évközben, mint a vizsgálatok alkalmával.

A gondnokság a f. iskolai évben való működésének egyik legjelentősebb mozzanata a szertárak és a tornaterem szükségleteinek megfelelő kiegészítése volt. Az erre a célra megszavazott összeg eljuttatta az intézetet a felszerelés azon mértékéhez, melyet feladatának eredményes megoldása megkíván.

A gondnokság, különös méltánylásával a német nyelvnek a kereskedelmi életben való nagy fontosságára, az idén is fejlesztette a német társalgási órákat, úgy, hogy a jövő iskolai évben hat társalgási órával támogatjuk a tanulóságot a német nyelvi ismeretek, különösen pedig a német nyelv ismeretének gyakorlati elsajátításában.

Jelentős határozatot hozott a gondnokság 1901. ápril 26-án tartott ülésében a magántanulókra nézve, a mennyiben kimondta, hogy a magántanulók tandijfizetési kötelezettsége az erre vonatkozó felsőbb tanügyi hatósági engedély megérkezésével lép érvénybe.

Erre az intézkedésre nagy szükség is volt, mert rendszeren a magántanulók megszerzik a vizsgálati engedélyt, a vizsgálatra való készülés komoly szándéka nélkül. Ezzel fölösleges módon szaporítják úgy az igazgatóság, mint a felsőbb hatóságok munkáját; holott a gondnokság említett elhatározása a komoly szándékot már eleve kipattantja.

A tandijmentesség kérdésében a gondnokság az előző évek gyakorlata szerint járt el és a folyamosokat áttette az erre illetékes hatóságokhoz, nevezetesen az I. Takarékpénztárhoz, a mely intézet alapítói jogánál fogva két tandijmentes helyet adományoz, illetőleg a győri Keresk. és Iparkamarához, mert a Kamara adományozza a Magyar Ipar- és kereskedelmi Bank által esetről-esetre adományozott két tandijmentes helyet, nemkülönben az Osztrák-Magyar-Bank „Ferencz József császár és király jubilaris alapítványa“ kamataiból létesített egy tandijmentes helyet. Az említett tandijmentes helyek által azonban az igények nem voltak kielégíthetők s így a gondnokság négy tanuló tandijmentességért való folyamodását a törvényhatósági bizottság közgyűléséhez tette át.

Az I. Takarékpénztár *Engel* Izidor felső és *Pentsy* József alsó-osztálybeli tanulókat egész, a keresk. és iparkamara pedig *Rosenberg* Simon felső osztályu tanulót egész, *Messinger* Mór és *Weisz* József középső oszt., illetőleg *Fábián* Sándor és *Joannovits* Árpád alsó oszt. tanulókat féltandijmentességben részesítette.

A törvényhatósági bizottság *Csorna* Gyula középső oszt. tanuló-
nak egész, *Schrank* Ferencz, *Grosz* Ferencz középső és *Diamant*
Károly alsó osztályu tanulóknak pedig fél tandíjmentességet adomá-
nyozott.

A gondnokság tagjaiban az idén is volt változás, mert dr. bejczy
Németh Antal kir. tanácsos, tankerületi kir. főigazgató egészségi
okokból, viselt gondnoksági tagságáról lemondott.

Nagy sajnálkozással vettük tudomásul, hogy a gondnokság ily
szakavatott és a mellett egyik legbuzgóbb tagját elvesztette, de élénk
hittel vagyunk az iránt, hogy azt az érdeklődést, melylyel intézetünk
iránt mindenha viseltetett, ezután is megfogja őrizni.

Fogadja hálás köszönetünket eddig kifejtett jóindulatáért és
munkásságáért, azzal az óhajtással, hogy megtámadott egészségét
mielőbb testi erejének teljes épsége váltsa fel, hogy még sokáig lehes-
sen irányító munkása hazánk iskolaügyének !

Dr. *Németh* Antal helyére a gondnokságba a törvényhatósági
bizottság *Wottitz* Károly hites köz- és váltó-ügyvédet, a Győrvárosi és
Megyei Takarékpénztár igazgatóját küldte, a ki, mint városunk közélé-
tének egyik oszlopos tagja, a tőle megszokott ügyszeretettel és a közért
való áldozatkész munkássággal fog megfelelni azon törekvéseknek,
melyek intézetünk fejlesztésében a gondnokság tevékenységét min-
denha jellemzik.

A tanári kar tagjai az idén is keresték a társadalmi téren való
munkásságot és erre vonatkozólag a következők megemlítésére szo-
ritkozunk.

Matavovszky Béla igazgató a vallás- és közoktatásügyi m. kir.
Miniszter ur ő Nagyméltóságának 1900. évi október 12-én 63605 sz.
a. kelt rendeletével kineveztetett az Orsz. Ipari és Kereskedelmi Okta-
tási Tanács tagjává. A vezetésére bizott intézet ügyeinek intézésén
kívül a helybeli, tágabb értelemben vett iskolai ügynek is munkásává
szegődött, mert megválasztatott a róm. kath. isk. önkormányzati tes-
tület képviselői sorába és mint ilyen az iskolaszékbe és feljebbviteli
fegyelmi tanácsba.

Irodalmi tevékenységet is fejtett ki, mert néhány a napilapokba
írt czikken kívül, a Stampfel-féle könyvkiadó-vállalat kiadásában
megjelent: „Áruüzleti szokások“ czimű munkája. Sajtó alatt van
„Áruismeret“ és „az Érték-tőzsdei szokások“ czimű műve.

Kárpáti Manó int. rendes tanár, mint a helybeli Keresk. Társas-
kör kiküldöttje, részt vett e keresk. pozsonyi kongresszusán. Előadást
tartott a keresk. Társaskörében.

Irt ugy hazai, mint a külföldi, ill. német lapokba, történelmi, irodalmi és társadalmi cikkeket.

Kemény Ignác int. tanár is részt vett a keresk. pozsonyi kongresszusán. mint a győri Keresk. Társaskör kiküldöttje.

Irt különböző cikkeket a szak- és a napilapokba és most hagyta el a sajtót „Könyvvitel“ című könyve, melyet a keresk. tanoncz-iskolák és női tanfolyamok számára írt.

Dr. *Nógrádi* Jenő cikkeket. költeményeket és tárczákat írt különböző lapokba. Fölolvasott a „Mária Dorotthea-egyesület“ Vörösmarty-ünnepélyén Vörösmarty géniuszáról, az intézetnek april 11-iki ünnepélyén az 1848-iki törvényekről, a vasárnap délutáni munkás-felolvasások egyikén „A jámbor Pál legény“ cz. elbeszélését olvasta fel. „Kölcsönkért tánczosok“ cz. 2 felvonásos vigjátéka, — mely tavaly a győri színházban előadatott, — könyvalakban is megjelent Győrött, Grossz testvérek kiadásában. Fölolvasott az Erzsébet-napján tartott isk. ünnepélyen Erzsébet királynéről s ugyanakkor „Erzsébet“ cz. költeményét szavalta Steczina Lajos középső osztályu tanuló.

Évzáró vizsgálatok és az iskolai év befejezése. Az évzáró vizsgálatokat az alsó és a középső osztálylyal a következő sorrend szerint tartottuk meg:

		8—9 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂ —11	2—3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂ —5
VI/20.	{	Alsó oszt.	Magyar ny.	Mennyiségtan	— —
		Középső o.	Német ny.	K. levelezés	— —
VI/21.	{	Alsó oszt.	Német ny.	K. levelezés	Földrajz
		Középső o.	Történet	K. számtan	Közp. ism. Földrajz
VI/22.	{	Alsó oszt.	K. számtan	K. ismeretek	— —
		Középső o.	Könyvvitel	Franczia ny.	— —
VI. 24.	{	Alsó oszt.	Természettan	Franczia ny.	Hittan
		Középső o.	Vegyt. áruism.	Magyar ny.	— —
VI/25.	{	Alsó oszt.	Történet	— —	— —
		Középső o.	Jogi ism.	Mennyiségtan	— —

A torna- és játékvversenyt június 25-én d. u. tartottuk meg és ekkor osztottuk ki az orsz. ifj. tornaverseny győzteseinek az érmeket, illetőleg díjakat.

Az érettségi vizsgálatok lefolyásáról külön számolunk be és itt még csak azt kívánjuk megemlíteni, hogy az iskolai év ünnepélyes bezárását június 27-én 8¹/₂ órakor tartottuk meg, szünidei pihenőre bocsátván el ezzel tanuló ifjuságunkat.

T á r g y	A szerző neve, ill. a könyv címe	Osztály
Magyar nyelv	{ Koltai V. Rhetorika { Balassa József. Olv. könyv	Alsó oszt. Középső II., felső III. r.
Német nyelv	Albrecht János, Német nyelvtan	Mind a három osztályban
Német nyelv	Dr. Schack Béla, Olv. könyv	Alsó I., középső II., felső III. r.
Francia nyelv	Mébold-Ujváry, Nyelv. és olv. könyv	Alsó I., középső II. rész
Francia nyelv	Dr. Kovács S. János, Ker. levelezés	Felső oszt.
Földrajz	Dr. Simonyi J.	Középső I. és felső o. II. r.
Földrajz	Péter János	Alsó oszt.
Történelem	Kerekes György	Alsó I., középső II., felső III.
Algebra és Mértan	Dr. Beke Manó	Alsó és középső
Politikai számtan	Havas—Bogyó	Felső oszt.
Természettan	Emődi Antal	Alsó oszt.
Kereskedelmi számt.	Havas—Bogyó	Mind a három osztályban
Könyvvitel	Novák — Trautmann	Középső és felső
Keresk. level. (magy.)	Névy László	Mind a három osztályban
Keresk. level. (német)	Dr. Heinrich Károly	Mind a három osztályban
Keresk. ismeretek	Trautmann Henrik	Alsó oszt.
Közg. ismeretek	Dr. Sacher István	Középső és felső
Jogi ismeretek	Dr. Schlamadinger Jenő	Középső és felső oszt.
Jogi ismeretek	Váltótörvény (1876. XXII. t.-cz.)	Középső oszt.
Vegytan és áruism.	Matavovszky Béla	Középső és felső oszt.

Segédkönyvek.

Német nyelv	Regeln u. Wörterverzeichnis	Mind a három osztályban
Német nyelv	Kelemen (Wolf), Szótár	Mind a három osztályban
Francia nyelv	Ujváry Béla, Szótár	Mind a három osztályban
Francia nyelv	Kováts S. J., Francia keresk. szótár	Felső oszt.
Földrajz	Kogulovitz Manó, Atlasz I. r.	Középső és felső oszt.
Földrajz	Kogulovitz Manó, Atlasz II. r.	Alsó és felső oszt.
Politikai számtan	Havas—Bogyó, Logarithm. és tab.	Felső oszt.
Áruismeret	Matavovszky B., Áruüzleti szokások	Felső oszt.
Gyorsírás	Forrai Soma I. kötet	Kezdők
Keresk. gyorsírás	Kozma Bernát	Haladók

II.

A győri önálló felső kereskedelmi iskola szervezetének ismertetése.

Az iskola czime: „Győr szab. kir. város Felső Kereskedelmi iskolája.”

A czimre vonatkozólag szolgáljon tájékoztatásúl, hogy a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur ő Nagyméltósága 1900. évi márczius hó 9-én 13315. szám alatt kelt rendelete által a „kereskedelmi akadémia” czimezést véglegesen és valamennyi intézetre nézve megszüntette. A „kereskedelmi akadémia” név ezután csak azon két éves tanfolyamot illeti meg, melyet a Miniszter ur említett rendeletével olykép szervezett, hogy abba csak a felső kereskedelmi iskolai, illetőleg gymnasium vagy reáliskolai érettségi vizsgálat alapján lehet belépni. Ezen tanfolyamok esetleges felállítása azonban semmit sem változtat a felső keresk. iskolák, illetőleg volt akadémiák célján, tanítási tervén. A jövődöbeli „akadémiák” a magasabb foku kereskedelmi és közgazdasági ismeretek elsajátítására akarnak módot nyújtani.

Az iskola jellege. A győri önálló felső kereskedelmi iskola teljesen egyenlő rangu volt akadémiákkal; ezen iskolák összes jogainak letéteményese és mint ilyen teljesen és kizárólag a keresk. szakoktatás szolgálatában áll.

Az iskola célja. A győri felső kereskedelmi iskola a kereskedés különböző ágaira képezi ki tanítványait, de a nyújtandó szakismeretek mellett tekintettel van az általános műveltségre is. Növendékeit első sorban arra képi, hogy az iskolából közvetlenül a gyakorlati életbe lépén, vagy mint önálló kereskedők, vagy pedig mint a kereskedés szellemi részét intéző közegek találjanak alkalmazást. Különösen pedig előkészit a kereskedelem gyakorlati és irodai teendőinek végzésére, tekintet nélkül a kereskedelem irányára; képezi tehát a bankok és pénzüzetek hivatalnokait, az ipari és közlekedési vállalatoknál a kereskedelmi teendőket ellátó tisztviselőket.

Az intézet végzett növendékei tovább folytathatják tanulmányait a keleti kereskedelmi akademián, a keresk. főiskolán, a gazdasági főiskolákon és a közlekedési szolgálatra képesítő tanfolyamokon.

A kereskedelmi életpályán kívül, az 1883. évi a tisztviselők minősítéséről szóló I. t.-cz. értelmében, jövőt biztosít az iskola elvégzése:

- a) A postaszaknál, a postatiszti és főtiszti állásokban.
- b) A pénztári szaknál, a központi állampénztári és adóhivatali tisztviselőségre, a köztörvényhatósági pénztárnoki és ellenőri hivatalra.
- c) A dohány-egyedáruságból folyó kezelési hivatalokra, nemkülönben a telekkönyvvezetői állásokra.
- d) A m. kir. zálogházak igazgatói, ellenőri, könyvvezetői, pénztárosi és számtiszti állásaira.
- e) Ha az iskolát végzett tanulók leteszik még az államszámviteltani vizsgálatot, mire a kinevezésétől számított két évi időt kapnak, úgy alkalmazhatók, mint főszámvevőségi és ellenőrző hivatalnokok a minisztériumoknál, a megyéknél, a törvényhatósági joggal felruházott városoknál, pénzügyigazgatóságoknál, illetékkivetési hivataloknál, az állami jószágigazgatóságnál stb.
- f) A megfelelő egyetemi tanulmányok elvégzése után a keresk. szaktanári pályára is léphetnek.

A győri felső keresk. iskola végzett tanulói, mint egyéves önkéntesek szolgálhatják le katonakötelezettségük idejét.

Tanulók. Az intézet tanulói rendesek és magántanulók lehetnek.

Rendes tanulókul azok vehetők fel, kik a gymnasium, reál- vagy polgári iskola négy alsó osztályát (a latin nyelvtől eltekintve) sikerrel végezték. Magántanulóktól is hasonló előképzettség kívántatik. A magántanulóknak, a vizsgálati engedély megszerzése miatt, a felső keresk. isk. kir. főigazgatójához kell folyamodni, felszerelvén e folyamodást:

1. keresztlevéllal, ill. születési bizonyítvánnyal,
2. szükséges előképzettséget igazoló iskolai bizonyítvánnyal,
3. ha a kérelmező tanulmányait megszakította, községi erkölcsi bizonyítvánnyal,
4. arról szóló bizonyítvánnyal, ill. bizonyítványokkal, hogy tanulmányainak megszakítása óta mivel foglalkozott.

Dijak. A rendes és magántanulók egyaránt 160 kor. tandíjat, 10 kor. beiratási díjat, 6 kor. nyugdíjárulékot, 4 kor. ifjúsági könyvtári illetéket és 1 kor. Értesítőért járó díjat fizetnek évenként. A magántanulók ifj. könyvtári illetéket nem fizetnek. A magántanulók tan-

dija a vizsgálati engedély megnyerésekor válik esedékessé és azt a rendes tanulókra megállapított módon tartoznak leróni. A tandíj előleges félévi részletekben fizetendő ; különösen méltánylandó esetekben az igazgató a tandíjnak kisebb részletekben való fizetését is megengedheti. A magántanulók 80 kor. vizsgálati díjat fizetnek ; a rendes tanulók osztály-, pót- és javítóvizsgálataiért nem jár díj.

Felvétel és a tanítási idő. Az iskolai év mindig szeptember 1-én kezdődik s a következő évi június végeig tart. A tanulók szabályszerű beírása július és szeptember három első napján történik. Ezen időn túl, a késedelem okait kellően igazoló tanulókat, 8 napon belül az igazgató veszi fel. A még később jelentkező tanulók felvételét, az igazgatóság útján benyújtott folyamodás alapján, az iskolai év két első hónapjában a főigazgató, azontul pedig a Vallás- és Közokt. m. kir. Minister engedheti meg.

Az iskolai év három időszakra oszlik. Az első időszak szeptember 1-től december 1-ig, második december 1-től márczius 1-ig, a harmadik pedig márczius 1-től az iskolai év végeig tart. Az első és második harmad végén értesítőt kapnak a tanulók, időközben pedig a rendes havi ellenőrző tanácskozások nyomán lesznek a szülők vagy helyetteseik a tanulók magaviseletéről és szorgalmáról tudósítva.

Az iskolaév végén nyilvános vizsgálaton számol be az intézet a tanulók haladásáról és bizonyítvánnyal tanúsítja az illető osztály elvégzését.

A felső osztály, illetőleg az iskola hároméves tanfolyamának elvégzése után, a vallás- és közoktatásügyi, továbbá a kereskedelemügyi m. kir. miniszterek kiküldött biztosai előtt tartott nyilvános záró (érettségi) vizsgálaton tanúsítják az intézet növendékei megfelelő készségöket, és e vizsgálat alapján kiállított bizonyítvány jogosítja fel őket azon előnyök élvezetére, melyeket az iskola elvégzése nyújt.

Felügyelet. Az intézet „A Győrvárosi Felső Kereskedelmi Iskolai Gondnokság” felügyelete és vezérlete alatt áll, mely Gondnokságnak elnöke Győr szab. kir. város mindenkori polgármestere, tagjai pedig a városi törvényhatósági bizottság négy, a győri Keresk. és Iparkamara három, a győri I-ső Takarékpénztár egy kiküldöttje és az iskola igazgatója.

„A Gondnokság intézkedik a felső kereskedelmi iskola összes szellemi és anyagi ügyeiben, a m. kir. kormány felügyeleti jogának épségbentartása mellett és a törvényhatósági bizottság felügyelete alatt,

melynek eljárásáról és az intézet életéről minden év augusztus havában jelentést tesz.

Ebből kifolyólag a Gondnokság:

a) Választja a felső kereskedelmi iskolához és a kereskedő tanoncz-iskolához az igazgatót és a tanárokat, a közgyűlés által megállapított számban és díjazással, és alkalmazza a szükséges tanerőket.

b) Minden év ápril havában megállapítja az intézetnek az igazgató által javaslatkép előterjesztett jövő évi költségvetését s azt a törvényhatósági bizottság közgyűléséhez helybenhagyás végett be-terjeszti.

c) Megállapítja az eziránt tett javaslatok alapján a felszerelés szükségleteit; tandíjak és minden az ifjuságtól szedhető díjak összegét, fizetési módját és idejét; tandíjmentességet engedélyez.

d) Adományozza, ha az alapító másképp nem intézkedik, az intézetnél netán alapítandó ösztöndíjakat.

e) Megállapítja a helyi tantervet a vonatkozólag kiadott miniszteri intézkedések keretén belül.

f) Felügyel az intézet belső életére; figyelemmel kíséri a tanulmányi és a fegyelmi viszonyokat; e célból az intézet tagjai által látogatattja s megteszi a szükséges intézkedéseket.“

III.

Az 1900—1901. iskolai évben elvégzett anyag.

Általános tárgyak.

Vallástan. — Alsó, középső és felső osztály. — Hetenkint 1—1 óra.

Az egyes hitfelekezetek tanterve szerint előírt anyag.

Magyar nyelv. — Alsó osztály. — Hetenkint 4 óra.

Tankönyv : Balassa J. Magyar Olvasókönyv, I. rész. — Tanár : dr. Nógrády Jenő.

a) Olvasmányok : A Vaskapu. Ifj. Wesselényi Miklós képe. Széchenyi István gróf. Deák Ferencz. Az utazók. Szondi halála. Zrinyi Miklós összeesküvése és halála. Mikes Kelemen törökországi leveleiből. Szondi két apródja. Parainesis. A tehetetlenség törvénye. Magyarországnak nincs kereskedése. Magyarország közgazdasági állapota a XVIII. században. Védelem P. J. számára. Beszéd a magyar nyelv ügyében. Mily üdvösséges a magunk ismerése. Széchenyi István gróf beszéde a Dunaszabályozásról. Széchenyi beszéde a váltótörvény módosításáról. Kazinczy levele Berzsenyi Dánielhez. Kazinczy Ferencz Erdélyi leveleiből. Petőfi levele Aranyhoz. Arany János levele Petőfihez. — Költői olvasmányok.

b) Ezen olvasmányok alapján az alak-, mondattan, szóképzés, a verstan ismételése ; a helyesírás gyakorlása ; a prózai írásművek ismertetése : 1. *Leírás*. Tárgy- és állatrajz, tájrajz, utleírás, személyrajz, jellemrajz és néprajzi leírás. 2. *Elbeszélés*. Tanítómesé, parabola, népmese, gyermekmese. Mesegyűjtők. A történetírás. Maradványok, emlékek és kútfők. A történetírás segédtudományai : földrajzi, nyelvtudomány, paleographia, archeologia. A tört. bírálat. Elrendezés. A történetírás műfajai : mondák, évkönyvek, krónikák. Az újabb-kori történet. A magyar történeti irodalom. 3. *Értekezés*. Az értekezés tárgya, anyaga, rendezése, felosztása. A syllogismus, epicherema

és soros. Dilemma, az analogia. Az inductio, argumentum ad hominem és sophisma. Belső és külső érvek. A definitio. Az értekezés fajtái: monographia, tanulmány, essay, felolvasás, bírálat és tud. kézikönyv. Az értekezés formái: discursiv, párbeszédes, katechismus- és levél-alak. 4. *A szónoki próza*. Célja, különbség a szónoklat és a történetírás között. A beszéd fajtái: politikai, törvényszéki, egyházi, emlék- és alkalmi beszédek. A beszéd részei: a bevezetés, tétel, elbeszélés, bizonyítás, czáfolás és befejezés. A magy. politikai szónoklat története. 5. *A levél*. 6. *Verstan*. A rithmus. A magyar verselés. Az időmértékes verselés. A modern v. nyugat-európai verselés.

e) Írásbeli dolgozatok. Széchenyi István gróf külseje. (Személyrajz.) A leírás fajtái. A szüret leírása. A történetírás forrásai. A történetírás műfajtái. Mit mond a Parainesis a hazaszeretetről? A tehetetlenség törvénye a természetben. Mit mond Széchenyi a Nemzeti Bankról „Hitel” cz. munkájában? A jutalom és a verseny. (Széchenyi „Hitel” cz. munkája után.) Az elbeszélés Kölcsey „Védelem P. J. számára” cz. beszédében. „Az erdei lak” cz. költemény tartalma prózában. A győri vásár leírása. A „Szülőföldem szép határa . . .” cz. költemény verstani elemzése.

Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Balassa József „Magyar Olvasókönyv” II. rész. — Tanár: Kárpáti Manó.

Olvasmányok: Ének Pannonia megvételéről. Csörsz árka. Jézus és a nép. A hegedű. A Szigeti veszedelem. Zalán futása. Két szomszédvár. Buda halála. Buda veszéséről és Török Bálint fogságáról. A Murányi Vénusból. Csobáncz. Szép Ilonka. Szondi. A vámos-ujfalusi jegyző. Arany balladái. Fanni hagyományai. Abafi. Új földesur. Zord idő. Falu jegyzője. Kisfaludy Sándor, Kisfaludy Károly, Berzsenyi, Vörösmarty, Tompa, Petőfi és az újabb lírikusok műveiből szemelvények.

Írásbeli dolgozatok: A győri iparkiállításról (levél). Csörsz árka (költem. próz.). A vasutak keresk. fontosságáról. Vörösmarty „Zalán futásának” méltatása. A kávéról. A nagyszerűség és csodásság az époszban (olv. alapj.). A köszénnek közéletbeli alkalmazása. A „Két szomszédvár” főbb személyeinek jellemzése. A vas szerepe az iparban és kereskedelemben. Arany balladáinak méltatása. A munkamegosztás előnyei és hátrányai. Egyik olv. regény méltatása. Közgazd.

viszonyaink a török hódoltság idejében. Tompa Mihály érdemei a magy. költ. fejlőd. körül.

Elméleti rész. A mondákból kiindulva a magyar éposz fő képviselői: Zrinyi, Vörösmarty, Arany. A történeti énekek régi fejlődésének megemlékezésével, a rege Kisfaludy Sándornál és a ballada Aranyánál. A regény verses alakja: Gyöngyösi; újabb irodalmi nyelvünk alakulásáról Kazinczynál és Kármánnál; az újabb regény fő képviselői: Jósika, Eötvös, Kemény, Jókai. A vallásos, hazafias és szerelmi lyra; régibb példák bemutatása után Berzsenyi, Tompa, Petőfi és az újabb lyrikusok.

Felső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Balassa József „Magyar olvasókönyv.“ III. rész — Tanár: Kárpáti Manó.

Olvasmányok: Kisfaludy Károly: Csalódások és Kérők. Katona József: Bánk-bán. Szigligeti Ede: Trónkereső. Csiky Gergely: Proletárok. Csepreghy Ferencz: Sárga csikó. Madách Imre: Az ember tragédiája. — Szemelvények a politik. írók és szónokok műveiből. — Szemelvények az irod. tört. korsz. legjellemz. műveiből.

Írásbeli dolgozatok: A kiállítások jelentőségéről, különös tekintettel a győri kiállításra. A „Csalódások“ főbb személyeinek jellemzése. A borról. Egy olvasott tragédiának méltatása. A fényűzés közgazdasági jelentőségéről. Kölcsey Ferencz érdemei a magyar szónoklat fejlődése körül. A vásárok jelentősége a középkorban. Az ember tragédiájának ismertetése. Közlekedési eszközeink befolyása a kereskedelemre. Széchenyi István gróf érdemei Magyarország közgazdasági fejlődése körül. A védővámokról. Kereskedelmünk fejlődése a XIX. században. Minő eszmék jutnak kifejezésre b. Eötvös József műveiben?

Elméleti rész: A dráma régi nyomainak megemlézése után: Kisfaludy Károly, Katona József, Szigligeti, Madách és az újabb drámaírók. A vígjáték, tragédia és drámai költemény. Politikai írók és szónokok a reformkorban. (Kölcsey, Eötvös, Széchenyi, Deák, Kossuth). Műveiknek ismertetése, szemelvények alapján. Az alsó és középső osztályban tanultak ismétlése. Az irodalomtörténet rövid áttekintése, figyelemmel a közgazdasági és utazási irodalomra.

Német nyelv. Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

Tankönyvek: Dr. Schack Béla „Német Olvasókönyv“ I. rész. — Albrecht „Német Nyelvtan“. „Regeln und Wörterverzeichnis für die

deutsche Rechtschreibung“. Kelemen (Wolf) Magyar-német és német-magyar szótár. — Tanár : Kárpáti Manó.

Olvasmányok : Eulenspiegel. Sokrates. Mein Vaterland. Schiller an seinen Vater zum Geburtstage. Die ehrlichen Leute. Das Kochsalz. Der Stegreif-Bettler. Benjamin Franklin. Fabrikanten und Kaufleute. Der geheilte Patient. I. von Müller an seine Eltern. Der Kaufmann und der Seemann. Der Kaffee. Hier wurde gegipst. Vom Credit. Malei und Malone. Die beiden Schweizer. Die Grenadiere. Steinkohle, Braunkohle und Torf. Ich mag nicht lügen.

Írásbeli dolgozatok : Olv. tollbamondása helyesírási gyakorlatul. Sokrates cz. olvasmány ford. németre. Schiller levele. (Kiv. tan. h. i. gyak.) Tollbamondás a h. ir. szab. begyakorlására. Die ehrlichen Leute. (Olv. tart. emlékezetből.) Fordítás németre a praepositiók begyakorlására. Der Stegreif-Bettler. (Olv. átalakítás). Vázlatok készítése. Benjamin Franklin (rövv. életr.) Der geheilte Patient (ford. németre). — Levél a szülőkhöz. Hier wurde gegipst (ford. németre). Die Unterarten des Credits. Die beiden Schweizer cz. olv. ford. németre.

Elméleti rész : Az összes olvasmányok magyarra fordíttatnak, nyelvi és tárgyi szempontból fejtegettetnek és beszédgyakorlatokban, valamint írásbeli gyakorlatokban feldolgoztatnak. Az olvasmányokkal kapcsolatban tárgyalatik a helyesírástan, a szótan és szóképzéstan, a nyelvi anyag gyűjtésére való tekintettel óráról órára való házi feladatok tárgyát képezik : praeparatiók készítése és olvasmányoknak magyarra fordítása, továbbá vázlatok készítése.

Középső osztály : Hetenkint 3 óra.

Tankönyvek : Dr. Schack Béla „Német Olvasókönyv“ II. rész. Albrecht „Német Nyelvtan.“ Dr. Schack Béla „Magyar szöveg német fordításra.“ „Regeln und Wörterverzeichnis für die deutsche Rechtschreibung.“ Kelemen (Wolf) Magyar-német és német-magyar szótár. — Tanár : Kárpáti Manó.

Olvasmányok : Der Mais. Schilflied. Vom Preise. Der Mönch von Heisterbach. Die Phonizier als Handelsvolk. Der Trompeter von Säckingen. Die Reispflanze. Das gelbe Laub erzittert. Der Weinstock. Der Cid. Die Bedeutung der Kreuzzüge für den Handelsverkehr. Belsazer. Vom Gelde. Die Kapelle. Die deutsche Hansa. Das Gewitter. Die Donau als Verkehrs- und Handelsstrasse.

Írásbeli dolgozatok : Salamon Ielke cz. olv. ford. németre. Der Mais. A cigány a háboruban cz. olv. ford. németre. Der Mönch

von Heisterbach (költem. prózában). Szél és nap cz. olv. ford. németre. Der Handel der Phönizier. A fősvény cz. olv. ford. németre. Der Trompeter von Säkkingen cz. elb. költem. tartalma. A szerencse és az áldás. (Ford. németre). Der Reis. Korona és kard cz. olv. ford. németre. Das Gold und seine Benutzung. A tömjén és a hámor füstje. (Ford. németre). Das Gewitter. (Költem. prózában).

Elméleti rész: A tanítás egész menete olyan mint az alsó osztályban, melynek nyelvtani anyagát a tanulók átismételvén, ezt követi a mondattan tüzetes ismertetése. A költői műveknél a lehetőség szerint az illető műfajra és verselésre is kiterjed a tanítás.

Felső osztály: Hetenkint 3 óra.

Tankönyvek: Dr. Schack Béla „Német Olvasókönyv“ III. rész. Albrecht „Német Nyelvtan.“ Dr. Schack Béla „Magyar szöveg német fordításra.“ Regeln und Wörterverzeichnis für die deutsche Rechtschreibung.“ Kelemen (Wolf) Magyar-német és német-magyar szótár. — Tanár: Kárpáti Manó.

Olvasmányok: An einen Lügner. Der Fuchs und der Storch. Der Harfenspieler. Fiume. Der Zucker. Nathan der Weise. Hemmnisse des Handels und Verkehrs im Mittelalter. Hermann und Dorothea. Die deutschen Messen und Märkte des Mittelalters. Wilhelm Tell. Die Entwicklungsstufen des Luxus. Das Lied von der Glocke. Die Lehren der Geschichte.

Írásbeli dolgozatok: A fecsegő és Sokrates. (Ford. németre). Handel und Verkehr im Mittelalter. Fejedelmi párbaj. (Ford. németre). Wichtigkeit der deutschen Sprache für den ung. Kaufmann. Mária Terézia. (Ford. németre). Über die Bedeutung Fiumes. Az új földesurból ford. németre. Die Parabel von den drei Ringen aus „Nathan der Weise.“ A baraczkok. (Ford. németre). Das Silber. Wilhelm Tell. A vásárok. (Ford. németre). Der Reis.

Elméleti rész: Az olvasmányok tárgyalása és a tanítás egész menete olyan mint az alsó és középső osztályban. A nyelvtani- és helyesírási szabályok ismételése. A költői műveknél mindig vonatkozás történik a magyar irodalomban tanult esztetikumra és amennyiben egyes művekből csak egy-egy részlet vagy a tartalom van csupán az olvasókönyvben, megkiváncsítják azoknak eredetiben, házi olvasmányként való olvasása is.

Francia nyelv. — Alsó osztály. — Hetenkint 4 óra.

Tankönyv: Ujvári-Mébold, Francia nyelv- és olvasókönyv I. rész. Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

a) A francia olvasás szabályai. Az être és avoir segédigék ragozása. A rendes igék ragozása mind a négy igeragozásban állító, kérdő, tagadó és kérdve-tagadó alakban. A főnevek többesének képzése. A főnév ejtegetése. Az article partitif. A melléknevek és azok fokozása. A fő- és sorszám-nevek. A személyes, mutató-, birtokos és kérdő névmások. A névmás, mint régime direct és indirect. Az en és y használata. *b)* A tankönyvben foglalt összes olvasmányok földolgozása. Olvasás. Fordítás magyarra, visszafordítás. Fordítás francziára. Az olvasmányok tartalmának elmondása francziául, először kérdésekre, azután önállóan. Kiegészítések. Szótanulás tárgyi csoportokban. Helyesírás. Mutatványul kereskedelmi ügyiratok.

c) Írásbeli dolgozatok. L'école. (Feleletek kérdésekre.) Votre maison. (Fordítás francziára.) Dans la forêt. (Fordítás francziára.) Passé défini. (Ford. francziára.) Kérdő alak. (Ford. francziára.) Főnévi birtokos névmások (Ford. francziára.) Futur antérieur. (Ford. francziára.) La noix. (Feleletek kérdésekre.) Pronoms personnels régimes. (Átalakítás.) Pronoms personnels. (Ford. francziára.) Subjonctif imparfait. (Ford. francziára.) Subjonctif passé. (Ford. francziára.) Subjonctif plusqueparfait. (Ford. francziára.)

Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Ujvári-Mébold, Francia nyelv- és olvasókönyv. II. rész. Tanár: dr. Nógrádi Jenő.

a) Olvasmányok: A tankönyvben foglalt összes olvasmányok. (Fordítás stb. mint az alsó osztályban.)

b) Ezen olvasmányok alapján: A visszahozó névmások. A rendhagyó igék. A személytelen igék. Szenvedő igealak. A participe passé egyeztetése. Visszaható igék. A kérdő és határozatlan névmások. A viszonyirók. Az idők használata.

c) Írásbeli dolgozatok: Notre ville. Conseils et pensées. Dire és faire rendhagyó igék. Le cheval et les huîtres. Connaître és naître rendh. igék. Conduire és nuire rendh. igék. Croire, croître és conclure rendh. igék. Verbes défectifs. Verbes impersonnels. Participe passé. Adjectifs indéfinis. Verbes réfléchis. Verbes irréguliers.

Felső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv : Dr. Kováts S. János : A francia kereskedelmi levelezés vezérkönyve és Ujváry-Mébold : Francia Nyelvtan II. rész. — Tanár : dr. Nógrádi Jenő.

a) A nyelvtan ismételése.

b) Kereskedelmi levelezés : Bevezetés a francia keresk. levelezésbe. Formules I. Pour commencer une lettre. II. Pour finir une lettre. Árukinálat. Áruk rendelése. A megrendelések végrehajtása. Panasz és kifogás. Árrendelés hitelre. Tudakozódás. Értesítés. Fizetésekről szóló levelek. Levelek váltóügyekben. Meghitelező és ajánló levelek. Levelek a hitelügy köréből. Szoigálati ajánlkozás. Körlevelek. Szavak és szólásmódok betanulása tárgyi csoportokban a francia keresk. levelezés köréből. Levelek fordítása magyarra, szavak, szólásmódok magyarázása, visszafordítás. Fordítás francziára. Tartalom elmondás és levelek betanulása kívülről. Mindennek gyakorlása szóval, a táblán, házi és iskolai füzetekben.

c) Írásbeli dolgozatok : Keresk. levelek fordítása magyarról francziára.

Történelem. — Alsó osztály. — Hetenként 2 ora.

Tankönyv : Kerekes György, Történelem. I. — Tanár : Dr. Nógrádi Jenő.

A világtörténetből. I. Ó-kor. Kelet nevezetesebb országai. — Gazdasági életük. A görögök. Görögország közgazdasága. A rómaiak. A római birodalom közgazdasága. *II. Középkor.* A hunok és Attila. A germánok, a kereszténység hatása a germánokra. A kereszténység hatása a közgazdaságra. Mohamed és az arabok. Az arabok ipara és kereskedelme. Nagy Károly birodalma és annak fölbonlása. Nagy Károly a közgazdaság terén. A hűbérrendszer keletkezése, a lovagság. A polgári és városi élet kifejlődése Németországban, a Hanza. A császárok és pápák küzdelme. A keresztes háborúk. Habsburgi Rudolf. Az európai török birodalom megalakulása. Az olasz városok és a levantei kereskedelem.

A magyar történetből: A magyar nép őstörténete és vándorlása. A honfoglalás és kalandozások. Műveltség és közgazdaság a vezérek korában. A magy. keresztény egyház és királyság megalapítása. A szent István halála utáni zavarok. Szent László és Könyves Kálmán. III. Béla. Az aranybulla. A tatárjárás és az ország második

megalapítása. Az utolsó Árpádok. Az ország népessége, műveltsége az Árpádházi királyok korában. Mezőgazdaság, polgári élet, belső és külső kereskedelem az Árpádházi királyok korában. Az Anjouk. Róbert Károly, Nagy Lajos. Új állami és társadalmi intézmények az Anjouk korában. Zsigmond. A Hunyadiak kora. A magy. királyság hanyatlása az utolsó Jagellók alatt. A mohácsi vész. Népesség, műveltség, közgazdaság a vegyesházi királyok korában.

Történet. — Középső osztály. — Heti 2 óra.

Tanár: dr. Nógrády Jenő. — Tankönyv: Kerekes, Történelem II. rész.

A világtörténetből: I. Nagy átalakulások az ujkor elején. A renaissance terjedése és hatása. A felfedezések és következményeik. A reformatio elterjedése és következményei. A Habsburg-ház hatalma tetőpontján. *II. Az ellenreformatio kora.* Az ellenreformatio a kath. egyh. kebelében. Az ellenreformatio Franciaországban, Németalföldön, Angliában, Németországban. *III. Az állami élet kifejlődése.* Franciaország mint a korlátlan királyi hatalom megalapítója. Angolország, mint a parlamentáris kormány megteremtője. Poroszország emelkedése. Felvilágosodás, felvilágosodott abszolutizmus. A merkantilizmus és fiziokratizmus. Az észak-amerikai szabadságharc. *IV. A francia forradalom kora.* Franciaország romlása. Alkotmányozó nemzetgyűlés. A forradalom dühöngése. Napoleon emelkedése. Napoleon bukása.

A magyar történetből: A Habsburgok uralma. I. Magyarország darabokra bomlása. János és Ferdinánd ellenkirályok. A hitújítás elterjedése Magyarországon. Az erdélyi fejedelemség megalakulása. A török hódoltság. *II. Küzdelmek az alkotmányért és vallásszabadságért.* Politikai és vallási sérelmek. Bocskay István fölkelése. Bethlen, Gábor fölkelése. Erdély hanyatlása. A Wesselényi-féle összeesküvés. Thököly Imre fölkelése. A 16 éves felszabadító hadjárat. *II. Rákóczy Ferencz. III. A nemzet és a királyi ház kibékülése.* *III. Károly és a practica sanctio.* Mária Terézia. *II. József. II. Lipót és I. Ferencz.* Közgazdaságunk állapota a XVIII. században.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek: Laukó „Világtörténelem“. Marcali „Magyarország története“; Mutschenbacher „A kereskedelem története“. Tanár: Kárpáti Manó.

I. Ferencz korának ismertetése után az 1825. évi országgyűlés és gróf Széchenyi István. A juliusi, párisi forradalom. A nemzeti reformküzdelmek kezdete. (Az 1830. 32/36 39/50 és 43/44. országgyűlések). Kossuth Lajos és a „Pesti Hirlap.” Bárá Eötvös József és a centralisták. Nemzetiségi mozgalmak. Védegylet. Metternich és kormányrendszere. Az 1847/48. országgyűlés. A februári párisi forradalom és a népszabadság. Az 1848-iki törvények. A szabadságharcz. Az önkényuralom. Az egyesült olasz királyság és a német császárság megalakulása. Deák Ferencz és az 1867-iki kiegyezés. A keleti kérdés. Oroszország terjeszkedése a Balkán-félsziget felé. A legutóbbi orosz-török háború. A berlini congressus. Bosznia és Hercegovina megszállása.

A legfontosabb művelődéstörténeti mozgalmak és a főbb institúciók fejlődése.

A kereskedelem története: Az ókor legkiválóbb kereskedő államai. Az olasz városok kereskedelmi jelentősége a középkorban. A Hansa. Spanyolország kereskedelme a nagy felfedezések után. Németalföld kereskedelmének fellendülése a szabadságharcz után. A merkantilismus Franciaországban. A szabad kereskedelem diadala Angliában. A német vámszövetség. A kereskedelem története Magyarországon: Kereskedelmünk az Árpádházi királyok alatt. Kereskedelmünk a vegyesházi királyok korában. Közgazdasági viszonyaink a XVI. századtól Széchenyiig. Kereskedelmünk fejlődése a XIX. században. (Széchenyi Kossuth. Az önkényuralom. A kiegyezés. Baross.)

Földrajz. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Simonyi Jenő, Földrajz. Tanár: Novák Antal Viktor.

A földrajzi előismeretek, nevezetesen: a Föld mint égitest, az oceán, a szárazföld, a levegő, a föld növény-, állat- és ásványvilága, az ember. Ázsia, Afrika, Amerika, Polynesia és Ausztrália, kiváló tekintettel azon államokra, melyek az ipar és kereskedelem terén jelentősebb szerepet játszanak.

Erre való tekintettel behatóbban tárgyaltuk: Japánt, a khinai birodalmat, Hátsó- és Elő-Indiát, Perzsiát és ázsiai Törökországot, Egyiptomot, Dél-Afrikát, az Észak-Amerikai Egyesült Államokat, Mexicot, Chilet, Argentínát és Braziliát.

Ausztráliánál és Polynesiánál az angolok szárazföldi és szigeti gyarmataira fektettük a fősúlyt; a többi európai állam gyarmatait

csak érintettük. Az idegen világrészek fel nem sorolt területeit csak főbb vonásokban tárgyaltuk.

Minden egyes államnál tekintettel voltunk a területre, az oro- és hydrographiára, az éghajlatra, lakosságra és termékekre, az iparra, kereskedelemre, a közlekedési viszonyokra és a városokra.

Segédeszközök: Kogutovitz M. Középisk. földrajzi atlasz II. rész és a megfelelő fal térképek.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Simonyi Jenő, Földrajz. Tanár: Novák Antal Victor.

Európa általános ismertetése; nevezetesen: világhelyzete, tagolt-sága, hegy- és vízrajza, éghajlati viszonyai és lakossága és annak faji, nyelvi és műveltségi viszonyai; e világrész összes, de kiválóan a nevezetesebb kereskedő és iparos, valamint a velünk közvetlen kereskedelmi összeköttetésben levő szomszédos államai, kiterjeszkedve az egyes államok területére és részeire, hegy- és vízrajzára, éghajlatára, lakosságára és termékeire, iparára, közlekedésére, kereskedelmére és városaira. Az egyes államokkal kapcsolatosan azok gyarmatai és idegen világrészekben fekvő birtokai is tárgyalva lettek.

Részletesen fölvevük továbbá Magyarország földrajzát, figyelemmel az ország helyzetére, területére és részeire, oro- és hydrographiájára, éghajlatára és lakosságára, az őstermelésre, iparra és kereskedelemre, a szárazföldi és a vízi közlekedési utakra és eszközökre.

Segédeszközök; Kogutovicz M. Középisk. földrajzi atlasz I. rész és a megfelelő fal térkép.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek: Dr. Simonyi Jenő „Földrajz a kereskedelmi akadémiák és felső kereskedelmi iskolák számára.” Második javított kiadás. Dr. Simonyi Jenő „A világkereskedelem.” II. Tanár: Matavovszky Béla.

Magyarország földrajza, mint a középső osztályban és Ausztria ugyanazon szempontok szerint.

A legfontosabb kereskedelmi cikkek földrajzi elterjedése és termőhelyei. Közlekedési utak: Európa és Észak-Amerika vasuti hálózata; a jelentősebb hajózási vonalak; kikötők; távirdai összeköttetések stb.

A tananyag feldolgozásánál mindenütt lehetőleg a legújabb statisztikai adatok lettek fölhasználva.

Segédeszközök: Kogutovicz Manó: „Középiskolai földrajzi atlasz“ I. és II. rész és megfelelő fal térképek.

Mennyiségtan és politikai számtan. — Alsó osztály.
Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek: Dr. Beke M. Algebra és Dr. Beke M. Mértan.
Tanár: Vidor Salamon.

a) *Algebra*: Összeg, szorzat, hatvány. A többtagu kifejezés négyzete és köbe. Közönséges számok négyzete és köbe. Különbség, hányados. Osztás, közös osztó, közös többsz. Elsőfoku egyenletek egy és több ismeretlennel. Szövegezett föladatok megoldása. Arányok és aránylatok. Gyökvonás, négyzetgyökvonás számokból. Másodfoku egyenletek és egyenletrendszerek megoldása.

b) *Geometria*: A planimetriai idomok ismertetése; ezen idomok congruentiája, hasonlósága, területüknek és a kör kerületének és területének kiszámítása.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Beke M. Algebra és Dr. Beke M. Mértan.
Havas—Bogyó, Táblázatok. — Tanár: Vidor Salamon.

a) *Algebra*: A tiszta és a vegyes négyzetes egyenletek ismertetése. A logaritmus fogalma és alkalmazása a szorzat, hányados, hatvány és gyök meghatározására. Kitevős egyenletek megoldása. Elsőfoku számtani és geometriai sorok. A kamatos-kamat- és járadék-számítás alapképletei. A kapcsolástan és a valószínűség-számítás elemei.

b) *Geometria*: A szabályos testek. A hasáb, gúla, henger, kúp és gömb felületének és köbtartalmának kiszámítása.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Bogyó S. és Havas M. Politikai számtan; Bogyó S. és Havas M. Táblázatok. Tanár: Matavovszky Béla.

Kamatos kamatszámítás. Járadékszámítás. Jelzálogos kölcsönök és azok törlesztése. Kötvényes kölcsönök és azok törlesztése. A kölcsönök árfolyama és azok ára. Az életbiztosítási számítás néhány egyszerűbb esete.

Természettan. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Emődi Antal, Természettan. Tanár: Vidor Salamon.

A mozgás törvényei. Az erők. Súly és súlypont. Egyszerű gépek. Mérleg. Inga. Energia.

A cseppfolyós és légnemű testek egyensúlya. Brahma-sajtó. Közlekedő edények. Hajcsövek. Barometer. Légszivattyu és sűrítő. Kutak. Manometer.

A hó és annak hatásai. Thermometer. Hőközlés. Hőforrások. Gőzgép.

Magnesség és elektromosság. Elemek. Az áram hatásai. Galvanoplasztika. Világítás. Távirók. Csengetyű. Inductió. Telephon. Dinamogépek.

Hang. Hangterjedés. Hangvisszaverődés. Visszhang. Hangmagasság. Rezgő hurok és sipok. Phonograf.

A fény és annak terjedése, erőssége, visszaverődése és törése. Optikai eszközök. A látás. A photografia. Szinszóródás.

Szaktárgyak.

Kereskedelmi számtan. — Alsó osztály. — Hetenkint 4 óra.

Tankönyv: Havas—Bogyó, Keresk. számtan. I. Tanár: Vidor Salamon.

Alapműveletek egész számokkal, közösleges és tizedes törtekkel. Számolási előnyök, rövidítések. A legfontosabb pénzek, mértékek és súlyok. Redukálás, resolválás. Hármasszabály. Arányos osztás. Elegyítési számolás. Lánccszabály. Százalék- és ezrelék-számítás. Egyszerű és bizományi számla. Egyszerű árvetés. Kamat- és discont-számítás. Értékpapír-számítás a budapesti és bécsi tőzsdéken. Különös gond lett fordítva az egységyszámolásra és az olaszgyakorlatra.

Középső osztály. — Hetenkint három óra.

Tankönyv: Havas—Bogyó, Keresk. számtan. II—III. Tanár: Vidor Salamon.

Arany-, ezüst- és éremszámítás, különös tekintettel a legnevezetesebb külföldi piacok jegyzési módjaira és szokásaira. Pénzverési törvények. Fémbeváltás. Értékviszony. Vámágió és új ágió. Vámarbitrage. Értékpapírszámítás a budapesti és bécsi tőzsdéken. A név-

érték meghatározása. Kölcsön értékpapírokra. Szelvények leszámolása. Árfolyam kiigazítás. Részletiv-ügylet. Külföldi váltók adás-vevése a legnevezetesebb piacokon. Netto-appoint.

Felső osztály. — Hetenkint 4 óra.

Tankönyv: Havas—Bogyó, Keresk. számtan. II—III. Tanár: Vidor Salamon.

Értékpapir-számítás a nevezetesebb külföldi tőzsdéken. Combinált föladatak kidolgozása. A tartozás követelés kiegyenlítési módjai. Váltó-arbitrage. Prolongáció. Report és deport. Díjügyletek. Arany- s ezüst-érem-arbitrage. Értékpapir-arbitrage, Az arbitrage-hoz való táblázatok készítése és azok használata. Összetett árvetés.

Irodai munkálatok. — Alsó osztály. — Hetenkint 1 óra.

Tankönyv: Havas—Bogyó, Irodai munkálatok. Tanár: Vidor Salamon.

Az áruüzlet körében előforduló legegyszerűbb jegyzékek. A közvetlen adás-vevésből származó számlák, fokozatosan minél több áruüzleti szokás és a különböző kiegyenlítési mód bevonásával. Bizománnyi vétel számlák, megbízási jegyzékek és ezekből származó eladási számlák sulyjegyzékkel. Álszámlák. Leltárakból kiindulva mérlegek és scontrók készítése és utóbbiakból újra összeállítva és kiegészítve a leltárak. Leszámitolási jegyzékek belföldi váltókról. Jegyzékek értékpapírokról. A magyar dolgozatok mellett német nyelviek is készíttetnek.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tanár: Kemény Ignác.

Bizománnyi vétel- és eladási számlák, az azokból folyó költség- és biztosítási számlákkal. Folyó-számlák, progressiv, retrograd, fokozatos és egyenleges mód szerint, kölcsönös, kölcsönös és változó, kettős, kettős és változó kamatlábbal. Jegyzékek és számlák arany-ezüstről, pénzekekről, külföldi váltókról és értékpapírokról. A magyar nyelven készített dolgozatok gyakran német nyelviekkel váltakoztak.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tanár : Kemény Ignác.

Combinált feladatok : Két cég összeköttetése, bankügylet. Három cég összeköttetése, áru- és bankügylet. Három cég összeköttetése, áruexport bankügyletekkel. A folyószámlák rendszeres ismételése.

*Könyvvitel*tan. — Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv : Novák—Trautmann, Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve. Tanár : Kemény Ignác.

a) Az egyszerű könyvvitel. A leltár, pénztárkönyv, napló, főkönyv, áru-, activ- és passiv-váltó- és értékpapir-scontro, a beérkezett és elküldött számlák könyvének és a lejáratú könyveknek megfelelő példák által való ismertetése. Egy üzletterv teljes elkönyvelése az iskolában, rendszeres megnyitással és lezárással, az összes igénybe vehető könyvek felhasználásával. Egy üzletterv elkönyvelése házi dolgozat-képen.

b) A kettős könyvvitel. A kettős könyvvitel jellemzése, a vagyonalkatrészek és tiszta vagyon-számlák csoportjainak bemutatásával. Kettős könyvviteli tételek alakítása és bevezetése az egyesített naplóba és főkönyvbe. Egy rövid üzletterv teljes elkönyvelése közvetlen főkönyvvezetéssel, a lényeges és segédkönyvekben rendszeres megnyitással és lezárással. Zárlati kimutatás segédtablázattal. Egy nagyobb üzletterv elkönyvelése az iskolában és házi dolgozat-képen. A megnyitás, a számlákon előforduló tételek és a lezárási művelet fejtegetése.

A kettős könyvvitelnek közvetett főkönyvvezetéssel való bemutatására és gyakorlására egy üzletterv iskolai elkönyvelése, pénztárkönyv, előjegyzék, gyűjtőkönyv, főkönyv, folyó-számlakönyv (adósok és hitelezők együtt) és segédkönyvek alkalmazásával. Egy nagyobb üzletterv kidolgozása, az adósok és hitelezők könyvének alkalmazásával, átmeneti tételekkel, kétes és behajthatatlan követelésekkel.

Egy üzletterv elkönyvelése a táblázatos (amerikai) módszer begyakorlására.

Felső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv : Novák—Trautmann, Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve. Tanár : Kemény Ignác.

Közkereseti és betéti társaság. Árubizományi ügyletek belföldi

értékelszámolással. A tanultakat egybefoglaló üzletterv elkönyvelése és zárlata. Részvénytársaság alapítása, könyvelése, zárlata, részvénytőkeemelés és leszállítás. Magánczégek átalakulása részvénytársassággá. Árúbizományi és bankbizományi ügyletek külföldi értékelszámolással. Részös ügyletek az áruüzletben, közös ügyletek a bankforgalomban. Syndikatus könyvelése. Gyári vállalat könyvelése. Egy takarékpénztár, mint részvénytársaság két havi ügymenetének elkönyvelése.

Kereskedelmi levelezés. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv : Névy László, Kereskedelmi levelező. Tanár : Kemény Ignác.

A megrendelések különböző módjai változatos árukkal. A megrendelések teljesítése. Árukinálatok eredeti árjegyzékek felhasználásával és ezekre való vonatkozással megrendelések. Ajánlkozások, különös tekintettel a közvetítő kereskedelemre. Hirdetések, üzleti tudósítások. Levelek hitelügyben. Tudakozó és felvilágosító levelek. Az üzlet alapításakor, annak fennállása alatt és megszűnésekor előforduló körlevelek.

Ügyiratok : bizonyítványok, elismervények, térítvények, kötelezvények, nyugtatóványok, felmondások, engedmények, utalványok, meghatalmazványok, továbbá iparigazolványt, a cégbejegyzést és cégtörést illető beadványok.

Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek : Névy László, Kereskedelmi levelező és dr. Heinrich Károly, Német kereskedelmi levelezés. Tanár : Kemény Ignác.

Levelek fizetésekről. Minden fizetési módozatnál az eljárás és kezelés begyakorlására a mellékletek (pénzeslevél-borítékok, utalványok, chekkek) elkészítése. Intő levelek. Levelek adósok és hitelezők között. Levelek váltóügyekben és pedig váltóhitelről, intézvényekről, a váltó elfogadásáról, telepítéséről, váltó-küldvényekről, prolongációról, bizományi váltókról, szükségbeli utalványról, az óvásról és visszkérésről. Minden alkalommal a megfelelő váltók űrlapokon kiállítva csatoltatnak a megírt levelekhez. Levelek folyó számlákról, az irodai munkálatokban megírt folyó-számlákra való vonatkozással. A német levelezés a magyarral párhuzamosan taníttatott.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyvek: Névy László, Kereskedelmi levelező és dr. Heinrich Károly, Német kereskedelmi levelezés. — Tanár: Kemény Ignác.

Magyar és német levelezés párhuzamosan. Levelek bizományi vételnél és eladásnál, határidőre való kötéseknel, Szállítmányozásnál és kárbiztosításnál előforduló levelek. Exportálás és importálás a kiegyenlítésekkel. Értékpapírvétel, eladás és letétbe helyezés. Fizetésektelen-ség körül előforduló levelek. Meghitelező, ajánló levelek. Szolgálati ajánlközások.

Kereskedelmi ismeretek. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Trautmann Henrik, Kereskedelmi ismeretek. — Tanár: Kemény Ignác.

A kereskedelem fogalma, jelentősége és ágai. Kereskedő, segéd-személyzet. Czég. Kereskedelmi társaságok. Felszámolás, csőd. A kereskedés tárgyai. Mértékek és súlyok. Pénz, valuta. Pénzhelyet-tesítő. Papírpénz. Hitel. Kereskedelmi hitelpapírok. Váltó, összekötve ürlapokon való gyakorlattal, utalvány, chekk. Értékpapírok. A kereskedelmi ügyletek általános szabályai. Közvetett keresk. ügyletek. A kereskedelem előmozdítására szolgáló intézmények: vásár, tőzsde, közraktár, bankok, biztosítás.

Közgazdasági ismeretek. — Középső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Sacher István „Közgazdasági ismeretek felső kereskedelmi iskolák számára.” Tanár: Dr. Deáky Zsigmond.

Alapfogalmak. Szükségletek, javak, értékek, használati és csere-érték, vagyon és annak fokai. Gazdálkodás, gazdaság-, magán-, köz-, nemzet-, államgazdaság. Közgazdaságtan.

Általános tanok: I. Termelés. A termelés általában és annak főtenyezői. Természet. Munka, a munka hatékonysága. A tőke fogalma és nemei. keletkezése, szaporodása és fogyása; álló és forgó tőke. A termelési költség. Produktív és inproduktív termelés. A termelés eredményességének feltételei, verseny, a tulajdonjog és fejlődése. A munkamegosztás és fajtái. A termelés főágai. A gazdasági foglalkozások jelentősége. Fiziokraták, merkantilisták, Smith Ádám rendszere.

II. *Forgalom.* A forgalom fogalma és nemei. A forgalom fejlődésének feltételei. Kereslet és kínálat, érték, ár és fajtái, piac, az árra befolyással bíró tényezők. A természetes ár törvénye. Áralakulás szabad verseny mellett és annak korlátozásával. Monopolium, cartell, ring, amerikai és angol trust. Hatósági árszabás. A pénz fogalma, keletkezése, jelentősége, a pénzül használható javak kellékei. A hitel fogalma és nemei; telekkönyv, a hitel fejlődésének feltételei, a hitel hatása és jelentősége.

III. *Jövedelem megoszlás.* Bevétel, kiadás, hozadék, jövedelem, járadék, bér. Földjáradék fogalma. Ricardó elmélete. Munkabér fogalma és nemei. Tőkekamat fogalma, kamat, uzsora, uzsora-törvények. Vállalkozói nyereség.

IV. *Fogyasztás.* A fogyasztás általában. A háztartás, takarékoság, pazarlás, fényűzés. A fogyasztás viszonya a többi gazdasági jelenségekhez. A biztosítás fogalma és nemei.

Különös rész. I. Őstermelés.

1. Az őstermelés felosztása; állattenyésztés, vadászat, halászat, bányászat. Mezőgazdaság, birtokviszonyok, jobbágyság, nagy és kisbirtok, birtokminium homestead, törzsörökös-rendszer, járadékbirtok. Jóságkezelési és földmívelési rendszerek. Mezőgazdasági hitel.

II. *Ipar.* Az ipar fejlődése és osztályozása, a gyáripár sajátosságai. A czéhrendszer megszűnése és korlátai. Az ipar fejlődésének tényezői, a szabadság, védjegy és mustaoltalom (1890. II. t.-cz.) A munkáskérdés, munkásvédelem, munkásbiztosítás, munkásegyletek, strajkok, munkáskamarák, szövetkezés

III. *Kereskedelem.* A kereskedelem általában és községi jelentősége. Súly- és mértékrendszer. Valuta és fajtái; nagyobb államok valutái. Pénzverés és szabályai, papírpénz, államjegy, bankjegy, érvényben álló államjegyek.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Sacher István „Közgazdasági ismeretek felső kereskedelmi iskolák számára“. Tanár: Dr. Németh Károly.

Bankok, azok eredete, jelentősége, bankmonopolium és bankszabadság, bankok felosztása, bankügyletek, a különböző üzletágak ismertetése, jegybankok, a bankjegy fogalma, a bankjegyforgalom szervezése, a bankjegy fedezet, a különböző fedezeti rendszerek s különösen az angol, német, francia és amerikai rendszer, a jegybankügy szervezete egyes államokban, nevezetesen az osztrák magyar bank.

Takarékpénztárak, közraktárak, biztosító intézetek, kereskedelmi testületek és kamarák, vásárok és kiállítások, börzék.

Külkereskedelem, szabad kereskedelmi és védvámrendszer, gabona vámok, vámterület, kereskedelmi szerződések, konzulok, a nemzetközi tartozások és követelések kiegyenlítése, váltóárfolyam.

A Közlekedésügy jelentősége, a közlek. eszközök nemei, száraz-földi utak és hidak, vízi utak, a vasutak nemei és jelentősége, vasutépítési rendszerek, a vasuti vonalak osztályozása, tarifák, a posta, táviró és távbeszélő.

Államgazdasági ismeretek. Alapfogalmak, államgazdaság általában, a különbség szemben a magángazdasággal, államgazdasági ismeretek tárgya.

I. *Államszükséglet* és államkiadások, az utóbbiak osztályozása. II. *Államháztartás* rendje. Budget, a helyes budget kellékei, brutto és netto budget, zárszámadás. III. *Állambevételek*, bevételi források, a bevételek osztályozása.

A) *Az állam saját gazdasága*, az állam magánjellegű gazdasága, pénzügyi regálék (jövedékek), a dohány-, só- és lottójövedék, lőporegyedáruság, italmérési egyedáruság.

B) *Az illetékek* fogalma, célja és alapja, a kiszabás és lerovás módjai, az illetékek nemei, a nálunk létező illetékek általánosságban.

C) *Az adó* fogalma és jogalapja, adózási rendszer, az itt előforduló fogalmak, az adózás főelvei, a progressiv adó, a létminimum adómentessége, adóáthárítás, egyetlen adó és összetett adórendszer, az adók osztályozása, közvetlen és közvetett adók. a) *Egyenes adók*: föld-, ház-, kereseti és bányaadó, a nyilv. számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója, tőkekamat- és járadékadó, ált. jöv. pótagó, nyereségadó, szállítási adó, vadászati és fegyveradó, hadmenteségi díj (adó). b) *Fogyasztási adók*: szesz-, sör- és czukoradó, ásványolaj-, hús- és borital-adó.

IV. *Államhitel* és államadósságok jogalapja, hatása és osztályozása, függő államadósság, kényszerkölcsön, papírpénzadósság, bankjegyadósság, egyszerűen kamatozó-, törlesztéses- és sorsjegykölcsönök, államkölcsönök kibocsátása, államadósság törlesztése, állambukás.

Jogismeretek. — Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Dr. Schlamadinger Jenő „Jogi ismeretek,” Tanár: Dr. Németh Károly.

A jog fogalma és osztályozása. Magánjogi alapfogalmak. A vagyon-, a család- és öröklési jog. Vagyon, dolog. Dologbeli jogok: A tulajdon-, zálog-, szolgálmi jog. Kötelmi jog. Jogügylet és érvényességének feltételei. A szerződés és fajtái. Közjogi alapfogalmak. A törvényhozás. A kormányzás. Birói hatalom. Biróságok. Peres eljárás.

A magyar kereskedelmi törvény I. részének legfontosabb határozatai és a váltó törvénynek kimerítő ismertetése; a csődtörvény főelvei, a kézi zálogügyletek, az uzsora, részletügy, az értékpapírok megsemmisítéséről szóló törvényes intézkedések kivonatossan.

Felső osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Dr. Hermann S. „Jogi ismeretek”. Tanár: Dr. Németh Károly.

A váltótörvény tüzetes ismételése. A már tanultak fonalán a magyar kereskedelmi törvény II. része, az ipartörvény főbb intézkedései, a vizi és vasúti jog főszabályai, a kereskedelmi és iparkamarák szervezete, a consuli bíraskodás, a szabadalmi, házalási és védjegyügyről, a vasárnapi munkaszünetről, a betegsegélyező pénztárakról szóló törvényes intézkedések rövid ismertetése.

Vegytan és áruismeret. — Középső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Matavovszky B., *Vegytan és Áruismeret*. Tanár: Matavovszky Béla.

A szervetlen anyagok chemiája. Az alapfogalmak (a chemia lényege; az anyag szerkezete; az egyszerű és az összetett test; a vegyület és a keverék; az atom és a molekula; a súlyviszonyok törvénye; a chemiai képletek stb.).

A nemfémes elemek (hydrogen; oxygen; a halogen elemek; kén; nitrogen és a vele rokon elemek; a szén és a silícium).

A fémes elemek (az alkali és az alkali földfémek; a magnesium-, az ezüst-, az aluminium-, a vas-, a chrom-, a mangan-, a bismuth-, az ólom- és a platinacsoport legjelentősebb fémjei).

Az egyes elemekkel kapcsolatosan tárgyalva lettek azoknak legfontosabb vegyületei, különös tekintettel a chemia anyagára, a technológiára, az ipar és a kereskedelem szempontjából nélkülözhetetlen anyagokra.

Áruismereti, illetőleg technológiai szempontból tárgyalva lettek: a kén, a phosphor; a só-, a salétrom-, a kén-, a phosphor-

és a borsav, a szén (az ásványi, a csont-, a faszén, a gyémánt, a graphit és a ceruza); a siliciumdioxydnak az iparra és kereskedelemre fontos fajtái (homok, homokkő, az ide tartozó drágakövek, a malomkövek), a konyhasó, a szóda, a lugkő, a chilisalétrom, a borax, a kalisalétrom, a puskaapor, a szalmiák, a mészkő (márvány, kréta, márga), az égetett mész, a gipsz, az üveg, a superphoshat, a magnesiumsilikátok (asbest, tajték), a zink, a zinksulfat, a zinkfehér, a réz legfontosabb ötvözetek, a schweinfurtizöld, a rézvitriol, a kéneső, a zinober, az ezüst, az aluminium és az aluminium-bronz, az aluminiumoxyd, az ide tartozó drágakövek (rubin, saphir, spinell, chrysoberyll, a beryll, a topáz, a türkisz), a smirgel, a timsó, az agyag, a keramika, az ultramin, a vas, az ocker, a vassulfat, a nickel, a kaliumdichromat, a chromzöld, a kaliumpermanganat, a bismut, az ólom, a serét, a minium, az ólomfehér, a chromsárga, az ón, a platina és az arany.

Felső osztály. — Hetenkint 3 óra.

Tankönyv: Matavovszky B., Vegytan és Áruismeret. — Tanár: Matavovszky Béla.

Bevezetés a szerves chemiába. Telített és telítetlen szénhydrogének és azok származékai. Petroleum, ozokerit, asphalt, paraffin. Alkohokok, savak, a több értékű alkohokok oxydatiójának termékei. Zsiradékok és viaszfélek. Disznózsir, halzsir, halak, vaj, viasz, olajok, faolaj, gyapot-, repce-, len-, pálma-, repce-olaj, kókusz-szir, művaj. Szappan- és gyertyagyártás. Gyanvegyületek, Parisi, ill. berliniek. Szénhydrátok. Nádcukor és gyártása. Sör, bor, szesz. Tej és sajt. Cellulose és a vele rokon testek. Keményítő és a vele rokon testek. Keményítő és annak gyártása. Gabonaneműek és a liszt. Gyapot, juta, len, kender, ramie, selyem, gyapju. Fonalak és a szövés. Papir és a papirgyártás. Gummineműek. Szénsavszármazékok. Kávé, thea, kakao. Aromás vegyületek és származékaik. Phenolok, aromás alkohokok, aldehidek és savak. Vanília, fahéj. Indigo, Alkaloidák. Bors, paprika. Terpenek és a kámfor. Kautsuk, guttapercha és balata. Illóolajok. Gyanták. Csontok, bőrök, cserzés.

A tárgyalt áruknál különös gond lett fordítva azok származási helyére, a kereskedésben való megjelenésük formájára, a velük folytatott kereskedelembe követett szokásokra, az áruknak az európai, de különösen a hazai piacok szempontjából fontos beszerzési forrásaira, az áruk előállításának és eltartásának követelményeire, a hamisítások módjára és a valódiság eldöntésének ismertető jeleire.

Szépirás. — Hetenkint 2 óra.

Tanár: Kemény Ignác.

Szépirási előgyakorlatok. A magyar és német kis és nagy betűk az alapvonalak rokonsága szerint csoportosítva. Magyar és német folyóírás. Rondírás.

Rendkívüli tárgyak.

Gyorsírás. — Hetenként 2 óra.

1. *Kezdők tanfolyama.* Tankönyv: Forrai Soma „A magyar gyorsírás tankönyve.” I. kötet. Tanár: Dr. Nógrádi Jenő.

A betűk begyakorlása az *e* hangzóval. Az *e* és *é* hangzók rendhagyóságai. A mássalhangzói torlódások. A mássalhangzók kettőzése. Az *a*, *i*, *o*, *ö*, *u* és *ü* hangzó. Magánhangzók önálló jelölése. Hangrendmegszakadás. Rövidítések ragokra, képzőkre. Számnévi rövidítések. Idegen szók és tulajdonnevek. Egyszerűsítések. Szójelek. — Mindezek gyakorlása a táblán és füzetekben. Gyorsírt szöveg olvasása. A tanév végén fokozatos sebességű írás diktandó után.

2. *Haladók tanfolyama.* Tankönyv: Kozma Bernát „Kereskedelmi gyorsírás.” — Tanár: Dr. Nógrádi Jenő. — Hetenként 2 óra.

Szabad egyszerűsítések. Egyszerűsítések a töben, képzőkben és ragokban. Szóösszehuzások. Szabad rövidítések kezdőhanggal, belhanggal és véghanggal. Mintasztenogrammok, a vitairás alkalmazása kereskedelmi levelekben. Mindezek gyakorlása a táblán és füzetekben, mint a kezdők tanfolyamában.

Német társalgási gyakorlatok. — Hetenként 2—2 óra.

A német társalgási gyakorlatoknak célja a német társalgási nyelv ügyes használata, a német kereskedelmi nyelvben való szabatos és biztos jártasság megszerzése.

A társalgási gyakorlatokban a tanulók két csoportba voltak osztva: kezdők és haladók csoportjára. A társalg. gyakorlatok anyagát a mindennapi és kereskedelmi életben előforduló fogalmak és az azok köré csoportosítható beszélgetések tették. E beszélgetésekben a szemléletből, a legegyszerűbb tárgyakból indulunk ki és fokozatosan haladunk a tanulók ismeretkörébe vágó dolgokra, az iskolateremből az életbe, a kereskedelembe, a világpiacra.

Torna. — Alsó osztály. — Hetenkint 2 óra.

Tankönyv: Maurer János tankönyve s tornászati táblái. Tanár: dr. Vajda Emil okl. tornatanár.

Tananyag: I. *Rendgyakorlatok.* Sorbontás, kanyarodás, fejlődés, kigyóvonulás, ellenvonulás. A katonai rendgyakorlatokból a „Gyak. szabályzat” szerint I. fej. 2., 4., 5. és 6.; f. 14—18-ig szakaszaiban tárgyalt gyakorlatok.

II. *Szabadgyakorlatok.* Állások és sorbontások. Egyszerű és összetett tag-szabadgyakorlatok, csuklógyakorlatok, kézi szerek, fa- és vasbotok, buzogányok és sulyzók. Rendes- és műjárások. Birkózás, sulydobás ($7\frac{1}{2}$ kgr. golyóval) és sulyemelés. Kitartó- s versenyfutás. Társas gyakorlatok s különösen játékok a rugó- és füles-labdával. A 8-as kótya. Diszkosz- és gerely vetés.

III. *Szergyakorlatok.* Magas- és távolugrás, mászó kötélén s póznán fölmászás, különböző kulcsolásokkal, gyűrű- és körhintázás, gyakorlatok a korláton támaszban és lendületből, korlátugrások, különböző fölmenetek s lejövetetek a rézsutos létrán, gyakorlatok függésben a vízszintes létrán. Ló- és bakugrások, kötélhuzás, különböző tornajátékok. Lendülések és támaszgyakorlatok, forgások, fölbillenések a nyujtón.

Középső és felső osztály. — Hetenkint 2—2 órán.

Tankönyv: ugyanaz a mi az alsó osztályban. Tanár: dr. Vajda Emil.

Tananyag: I. *Rendgyakorlatok:* A katonai rendgyakorlatokból a 17—21. §-ig.

II. *Szabadgyakorlatok.* Fa-, vasbot- s buzogány-gyakorlatok, egyszerűbbek és összetettek. Társas szabadgyakorlatok. Birkózás. Versenyfutás. Gerely- és diszkosz-dobás.

III. *Szergyakorlatok.* Magas ugrás 1—1·50 m.-ig fokozatosan. Távolugrás 3—5 m.-ig fokozatosan. Rudugrás 1·50—2·30 m.-ig fokozatosan. Nyujtó: felhuzódások, fölmenetek, átfordulások, felülések, forgások, felbillenések. Összetett szerekkel: nyujtón és korláton egyszerre. Korlát: támlázások, ülécserék, lengések és szökdelések hajlitott és feszített támaszban, ugrások, kézállások. Bak és ló: fölülések, átugrások hosszában és szélteben fokozatos magosítással s távolítással. 6—11 fokig (magasság 2 m.). Gyűrűhintán lendülések, test-

fordulatok, átfordulások. Mászókötél és pózna: függeszkedés, gyors-mászás. átfordulások. Súlyemelés 16—32 kgr. súlyzóval. Játékok: Körróta. Várjáték. Harmadikat elütni. Labdakergető. Nyolczas kótya. Körrugó. Füles labda és football-játék. Előtornázók képzése külön órán, időről-időre.

Jó időben, a nyári és őszi hónapokban tornázás az udvaron, réten és a városi tornakertben. Télen a tornacsarnokban. Kirándulás Kiskutra.

IV.

Jelentés az ifjusági „Önképzőkör“-nek működéséről.

Az „Önképzőkör“ az idei tanévvel fennállásának második évét élte és így csak természetes, ha még mindig a kezdet nehézségeivel kellett küzdenünk. Azonban az ifjuság buzgósága, az igazgató és a tanári testület lelkes támogatása folytán, így is már némi sikerrel működhetett a maga elé tűzött célok elérésében. Az üléseken több sikeres szavalatot, dolgozatot és bírálatot hallottunk; az adott viszonyokhoz képest elég eredményes volt a kitűzött pályadijakért való nemes verseny; az idegen nyelvi szakosztály megkezdhetette működését, megalakult az ifjusági olvasókör, sőt programmunknak ama pontja is megvalósíthatóvá vált, mely a hazafias és esztetikai célokat szolgáló tanulmányi kirándulások tartását sorozza a kör működési céljai közé.

A kör vezetését az idén is e sorok írója vállalta magára, a tisztikar tagjai pedig a következők voltak: elnök: ifj. Deutsch Emil, később Brenner Lajos, alelnök: Nyitrai Dezső, főjegyző: Hajdu Dezső, titkár: Vári Kálmán, pénztáros: Wottitz Pál, ellenőr: Csorna Gyula, jegyző: Csillag László, könyvtárosok: Weiner Sándor és Salamon István.

A rendes üléseken kívül, a kör tagjai közül megdicsőült Erzsébet királyné emlékezetére rendezett gyászünnepélyen közreműködtek: Vári Kálmán és Steczina Lajos, előbbi Szávay Gyulának, utóbbi pedig dr. Nógrádi Jenőnek alkalmi költeményét adta elő.

Vörösmarty Mihály koszorus költőnk születésének 100-adik évfordulóját diszüléssel ünnepelte az „Önképző-kör.“ Az ülésen a megnyitó beszédet Bálint Oszkár tartotta, utána Bezeredy Ödön elszavalta a „Szózat“-ot, míg Fejes László a „Zalán futása“-ból adott elő egy részletet. Vörösmarty működését Brenner Lajos méltatta, végül Vári Kálmán „Szép Ilonka“, Grossmann Sándor pedig „A vén cigány“ cz. költeményeket szavalták.

A márczius 15-iki diszülés programmja a következő volt: „Megnyitó beszéd“, tartotta Brenner Lajos, „Nemzeti dal“ szavalta Grossmann Sándor, „Márczius 15-én“ Ábrányi Emiltől, szavalta Fejes

László. „Márczius 15-ike“ irta és olvasta Takács Guidó, „Előre“ Tóth Kálmántól, szavalta Váry Kálmán, „A szabadság napján“ Kozma Andortól, szavalta Dukesz József.

Az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulója ünnepén Salamon István Váradi Antalnak „Dal a szabadságról“ cz. költeményét és Pósch Nándor Losonczynek „Él magyar, áll Buda még“ cz. költeményét szavalta.

Az év folyamán pályázatot hirdettünk, hogy a tagokat fokozott munkásságra serkentsük.

A pályatételek a következők voltak: 1. „Miként nyilatkozik meg a magyar nemzet érzelm és gondolatvilága költészetünkben.“ — 2. „Állítsunk örök emléket sziveinkben azoknak, kik a reformkor-szakban a demokratizmusnak és liberalizmusnak legkiválóbb harcosai voltak.“ 3. „A magyar polgári osztály fejlődése hazánkban, különös tekintettel Győr szab. kir. városra.“ 4. „Fejtsék ki a czéhrendszer befolyását a közgazdasági viszonyok fejlődésére és ezen rendszer megszüntetésének okait.“

A tételek mindegyikére érkezett be pályamű, a díjakat azonban nem lehetett mind kiadni, mert a bírálók a beérkezett művek egy részét nem tartották elég beható, komoly munkáknak. A pályaművek közül gondos tanulmány, buzgó törekvés és fogalmazási képesség tekintében legjobban kitűntek Takács Guidónak az 1. sz. Csorna Gyulának a 2. sz. és Fejes Lászlónak a 3. sz. pályatételt fejtegető dolgozatok, minek folytán nevezettek mindegyikének kiadatott az e célra Bálint Oszkár, Deutsch Emil és Wottitz Pál önképzőkori tagok által felajánlott 20—20 K. pályadíj.

Dr. Németh Károly tanár ur kegyes volt az Önképzőkör céljaira 20 K-t felajánlani, mit a kör hálás köszönettel fogadott és Dukesz Józsefnek s Grossmann Sándornak ítelt oda szavalatukért.

Az „Önképzőkör“-ben az idén olvasó kört létesítettünk, hol a tagoknak első rendű szépirodalmi lapok álltak rendelkezésükre.

A hazafias és művészi szép iránti érzés felköltését és fejlesztését nagyban előmozdította az a kirándulás is, melyet a kör tagjai az országos tornaverseny alkalmával az ország fővárosába tettek, a hol négy napot töltöttek.

A kirándulásban résztvevők ez alkalommal megnézték Budapestnek számos építészeti remekét, a főváros szobrait és az összes képtárakat. Gyönyörködtek a Nemzeti Színház és Népszínház előadásai-ban, megtekintették a mezőgazdasági kiállítást, az iparművészeti múzeumot és a kereskedelem legkiválóbb intézményeit.

Kárpáti Manó.